

Még néhány szót csupán annak a bizonyos tükörnek fájdalmasabb és meglepőbb mutatványáról. Arról a „vigan kimaradni a korból”-ról és hogy mi nem tudunk kimaradni. Ne haragudj, ezekben a megállapításokban szellemed nem annyira ironikus, mint frivol. Barátságunk első nagy zökkenője akkor következett be, amikor, 50 körül, erre a kimaradni kérdésre, ha lélekben, elismerem, nem is nagyon távolian, de mégis másképp és másképp reagáltunk. Hogy ezúttal én fogalmazzak valamivel pontosabban: nem a korról van itt szó, hanem a magyar irodalomról. És bizony abból nem szeretünk volna kimaradni (Te se, ne is haragudj!), de úgy nyolc-tíz évre mégis ki kellett maradnunk. Elismerem, nagyon szomorúan. És talán azt is belátod, hogy ez a kimaradás az én pályámat illetően jövathetetlennek is látszik. Ne haragudj, de a Te tekintélyedből, általánosan elismert pozíciódból szólva, csaknem gúnyosan hangzik, ha bennünket (engem is megtisztelőleg beleértve) a divat irányítói közt emlegetsz. Furcsa, ha azt írod, Ágnes pártvezér – s több szabadságot kérsz tőle Vas Pistának. Reális tények és irreális képzetek keverednek ebben a felállításban. Több szabadságra persze mindnyájunknak szüksége van, és több baráti megértésre is, amit leveleddel olyan jólesően szolgáltatál, és amelyet én is szolgálni szeretnék. Ne felejtsd el, hogy a nyilvánosság előtt inkább Te hadakozol ellenünk, mint mi ellened. Mert az a feltételezés, hogy az én itt-ott kifejtett esztétikai nézeteim degradálják művedet, teljes képtelenség. Mindig is értő, odafigyelő, szellemedet mélyen megbecsülő olvasóid voltunk, s ha néha meg is morogtunk egyért-másért, mindig is Neked drukkolva morogtunk meg – az egy táborba tartozók izgatottságával és őszinteségével. Ezt neked is tudnod kell.

A többit szóban, ölel

Balázs

(A levélváltás, egy hajdani vita dokumentuma, Vas Istvánnak az Országos Széchényi Könyvtár kéziratárchívában őrzött hagyatékában maradt fent. – Lengyel Balázs tanulmánya, melyre Vas István levelében utalás történik, a HAGYOMÁNY ÉS AVANTGARDE, 1969; megjelent Lengyel Balázs HAGYOMÁNY ÉS KÍSÉRLET – Magvető, 1972 – című kötetében is.)

Vörös István

SZÁMOLJUNK

Két nő hagyott el két nap alatt.
Az elsőnek hiába vásároltam
tányérszerű mákos süteményt, bármit
engedett, de semmit nem akart.

A villamosmegállóban már csak
kezet ráztunk. A másik a feleségem.
Néhány nap múlva a harmadik-
kal hoztuk el tőle a dunyhámat.

Két számot fordítok egymással szembe,
a hármast meg a négyest. Közöttük
én maradok egyedül. Hogy tudjam,

mi a helyzet, amikor lejött értem
a kapuba, egy zacskó szemetet
is hozott. Azóta egy év telt el.

EGY TÁVOLSÁG

Vérből és fontoskodásból tevődik össze
minden. Kilépek egy álomból,
fáradtan, túlaludva, a telefon
belecsörög az ébredésbe.

Mintha folyamsodor hozná, érkeznek a
tárgyak a zsinóron, de bentrekednek
a hallgató membránja alatt. Sós víz,
édes víz, part menti szemét és egy

elszabadult bikinifelső. Telefon-
gyöngyöt is találnék benne, ha felnyitnám,
de az ember nem öl csak úgy

kedvtelésből. Egy cölöpházban ülök,
száraz kenyeret dobálok az aligátoroknak,
számolgom, ez a hívás mennyibe kerül.

ÍGY VÉGZED HÁT TE IS

Ezek itt a korlátaim. Amennél
tovább nem adatott jutnom. Rend
helyett jöhet a rendezkedés. Az
előszobában precizen felhalmozott

cipők. A fejem belefájdul a
megerőltetésbe. Csak papíron tudok
kétjegyű számmal osztani. Sorban
állok egy virágbolt előtt. Gránát-

almát vigyek neked? Sütni egy
zacskó gesztenyét? Ebből a versből
is hol vannak a rímek, hol a ritmus?

Mintha magad előtt vezetnél, a
folyosón úgy megyek végig. Nevetnem
kell, a tarkómra süt a nap.

Maria Janion

A LENGYELEK ÉS AZ Ő VÁMPÍRJAIK

Pálfalvi Lajos fordítása

Stefan Kieniewicznek

A lengyelek sorsa elválaszthatatlan kísérteteik, kiváltképpen vámpírjaik sorsától. Ezt a mondatot nem a vak szenvedély vagy az elragadtatás diktálta, hiszen a kísértetekhez és vámpirokhoz fűződő kereszténység előtti szláv hiedelmek igen sokáig tartották magukat. Századunk harmincas éveiben Kazimierz Moszyński, a szláv népi kultúra egyik legjobb ismerője azt írta, hogy „*a legutóbbi időkig a Visztula alsó folyásánál volt a vámpírizmus legfőbb tűzfészke*”. Nemzeti irodalmunk alapművének központjában, AZ ŐSÖK III. részében található Konrad – hazafias vadsága, gyűlölete és bosszúszomja mértékét tekintve a lengyel irodalomban példátlan – vámpirikus éneke („*Dalomban immár hideg, sírban élt már...*”) a nevezetes refrénnel:

„*Rajt! bosszút, bosszút az ellenségre,
Istennel s akár ellenére!*”

(Pákozdy Ferenc fordítása)

Különbözőképpen próbálták elfojtani e mű erejét, egyébként maga Mickiewicz is határozottan gyengíteni akarta, hisz a dráma szereplői azonnal egyértelmű erkölcsi ítéletet mondanak róla. Łwowicz atya felkiált: „*pogány ez az ének*”, a káplár pedig ráfelel: „*a Sátán kísértet*”. De hát a költő mégiscsak megírta, sőt ki is adta. Azt akarta tehát, hogy benne legyen a drámában. Miért? Pontosan ez az az interpretációs kérdés, amelyre még visszatérek.

Előbb azonban szembe kell néznünk egy metodológiai dilemmával. Kleiner, aki gyanította, hogy Mickiewicz költeménye esetleg mégiscsak áthághatja az írás és az ízlés